

Skyddsdikning

Ett av två alternativ

Med skyddsdikning vill man underlätta anläggningen av ny skog. Skyddsdikning utförs på produktiv skogsmark för att hindra grundvattnet att stiga efter en föryngringsavverkning. Skyddsdikena ska tillfälligt ersätta den vattenupptagning det avverkade beståndet haft.

Behovet av skyddsdikning kan minska genom bra planering av föryngringsavverkningen och återväxtarbetet. Där det är lämpligt bör en skärm sparas och underväxtröjningen minimeras. Vegetationen kan då fungera som en biologisk "pump" som dränerar marken. Behovet av skyddsdikning kan också minskas genom att begränsa hyggets storlek och avverka i etapper. Vid avverkning i etapper ska man börja avverka det område som ligger lägst i terrängen. Genom högläggning och plantering på högen kan man också klara en viss höjning av grundvattnet utan skyddsdikning.

Skyddsdikey som mynnar ut i ett översilningsområde vilket verkar som ett naturligt reningsverk.

Effekter på miljön

Den ekonomiska nyttan med skyddsdikning måste vägas mot en eventuell negativ påverkan på växter, djur och vattenkvaliteten. Vid skyddsdikning ökar transporten av finpartiklar, organiskt material, näringsämnen och kvicksilver. Dikesvatten som leds till vattendrag orsakar sedimentation på botten vil-

ket förstör möjligheterna för reproduktion för fisk och livsmiljön för andra vattenlevande organismer. Ett annat problem är risken för utströmning av giftigt kvicksilver och näring, t.ex. fosfor, som leder till att sjöar och vattendrag växer igen.

Ur miljösynpunkt är det viktigt att bromsa vattenflödet i delar av dikessystemet för att låta fast- och våtmarker fungera som naturliga reningsverk.

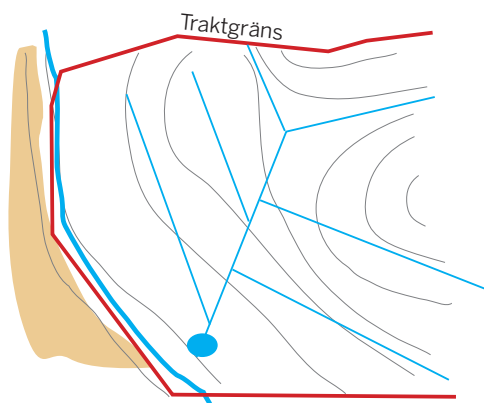

Grävmaskin anpassad med band höglägger på en skyddsdikad föryngringsyta. Skyddsdikena är avbrutna av översilningsområden (rödmarkerat i bild) i form av små våtmarker.

Planera åtgärd och anpassa maskin

Skyddsdikningen måste planeras väl före genomförandet, helst tillsammans med den som ska utföra arbetet. Inventera föryngringsytan och markera i fält var skyddsdikena ska grävas. Upprätta ett *traktdirektiv* som är en tydlig skriftlig instruktion med kartor som förklarar hur åtgärden ska utföras. Traktdirektivet ska kommuniceras till, och följas av, alla led som är inblandade i åtgärden.

Skyddsdikning fungerar bäst på jordarter som sandigmoig morän och grövre jordar. Det räcker ofta med ett fåtal skyddsdiken samt ett avloppsdike som leder bort vattnet. Långa sluttningar med ytligt grundvatten liksom vissa flacka marker med täta jordarter kräver flera skyddsdiken. Det är viktigt att den maskin som väljs för arbetet inte skadar och kompakterar mark och dikeskanter och bör därför vara utrustad med band. Tidpunkten för skyddsdikningen bör anpassas till när marken är som torrast för att minska slamtransport och kompaktering av marken.

Exempel på ett skyddsdikessystem. Avskärningsdiken ansluter i ett huvuddike som avslutas med en sedimentationsbassäng.

FOTO DANIEL PALM

Sedimentationsbassängen samt dess inlopp och utlopp grävs innan annan dikesrensningsverksamhet påbörjas. Bassängen placeras vid sidan om ursprungligt dike. Bassängen grävs först. Inlopp och utlopp ansluts när bassängen är färdiggrävd. Avsluta rensningsarbetet med att tömma bassängen från sediment som frigiorts under rensningen.

Djup och underhåll

Djupet vid skyddsdikning bör vara maximalt 0,5 meter.

Dikena grävs relativt breda, särskilt på finare jordar, och med sådan släntlutning att erosion undviks. Lutningen bör anpassas så att vattenhastigheten blir låg även vid regn och snösmältning. Sådana åtgärder minskar risken för transport av finpartiklar, humus, näringsämnen och kvicksilver. Skyddsdi-ken ska inte underhållas. De ska succesivt tappa sin funktion och växa igen allt eftersom det uppväxande beståndet börjar dränera marken.

Markavvattningsdike

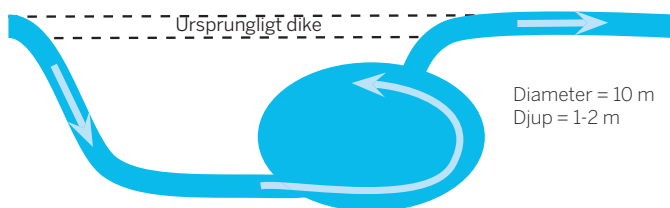
Skyddsdi-ke

FOTO DANIEL PALM

Anpassa för miljön

För att minimera transporten av finpartiklar, organiskt material, näringsämnen och kvicksilver ska anpassningar genomföras. Ett exempel på anpassning är att en odikad sträcka lämnas som ett översilningsområde mot sjöar och vattendrag. Ett annat sätt är att anlägga sedimentationsbassänger. Dessa placeras med fördel nära väg för att enkelt kunna tömmas.

Våtmarker och surdråg ska aldrig skyddsdikas. Avsluta skyddsdiket ovanför våtmarken och samla upp vattnet nedanför med ett gaffeldike.

Lagen

Skyddsdikning ska anmälas till Skogsstyrelsen och får påbörjas tidigast sex veckor efter att anmälan gjorts.

Anmälan kan göras samtidigt och på samma blankett som anmälan om föryngringsavverkning.

Anmälan ska innehålla en karta över området som ska skyddsdikas och var skyddsdikena ska ha sitt utlopp. Inom området för fjällnära skog samt i ädellövskog kan anmälan göras på samma blankett som ansökan om tillstånd till föryngringsavverkning.

Hänsynsregler

För skyddsdikning såsom för andra skogliga åtgärder gäller de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken.

Regler och råd som gäller för skyddsdikning finns också i 7 kapitlet Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen (SKSFS 2011:7)

Ansvar

Om skada på miljön uppkommer i samband med skyddsdikning är det markägaren som ställs till svars och är den som kan bli skyldig att åtgärda skadan om så krävs, t.ex. felaktigt avslutande diken. Markägaren har också ett ansvar att under- rätta angränsade fastighetsägare som kan påverkas av skydds- dikningen.

Läs mer i:

- Broschyren Skogsbruk vid vatten
www.skogsstyrelsen.se/bocker

Skogsstyrelsen www.skogsstyrelsen.se

Kunskap Direkt www.kunskapdirekt.se